

ZJAZD STUDENTÓW ARCHIWISTYKI

W czwartek 28 kwietnia na jeden z trzech dni obrad zjechali do Zamościa uczestnicy XIII Ogólnopolskiego Zjazdu Studentów Archiwistyki. Tematem przewodnim konferencji były „Kancelarie i archiwa wczoraj i dziś”. Z tej okazji Archiwum Państwowe w Zamościu przygotowało wystawę najciekawszych dokumentów archiwalnych. Była to wyjątkowa prezentacja, ponieważ na ten jeden dzień przysłowiowe światło dzienne ujrzały rarytasy archiwalne, których w innych okolicznościach nie można by było obejrzeć.

Archiwum pokazało najstarsze w zasobie dokumenty pergaminowe wsi Siedliska pod Zamościem z XV i XVI w., dokumenty związane z Bolesławem Leśmianem, a także autografy innych wielkich postaci literatury Tadeusza Boya-Żeleńskiego, Kazimierza Wierzyńskiego, Icchoka Lejba Pereca, Stanisława Młodożeńca, unikalną mapę pruską Zamościa i okolic, wybrane plakaty i afisze, album z fotografiami z pobytu Józefa Piłsudskiego w Zamościu, unikalny gryps i list pisany moczem z obozu w Ravensbrück, przykładową księgę hipoteczną Ordynacji Zamojskiej z pocz. XIX w. i inne ciekawostki archiwalne.

Wymienione rarytasy eksponowane były między godziną 9 i 15.30 w holu Delegatury Urzędu Wojewódzkiego (przed salą konferencyjną w której toczyły się zjazdowe obrady). Wystawę obejrzel nie tylko młodzi adepci archiwistyki ale i – dzięki mediom – spore grono zamościan.

Po zakończeniu obrad, przed wyjazdem do Lublina uczestnicy zjazdu zwiedzili Archiwum.

SERWER

Z końcem roku 2010, dzięki kwotom uzyskanym z kopiowanych przez NAC dla Muzeum Holocaustu naszych archiwalnych judaików Archiwum posiada już serwer z odpowiednim zasobem macierzy dyskowych. Biorąc pod uwagę bezpieczeństwo informatyczne Archiwum był już od dawna niezbędny, zwłaszcza przy naszym rosnącym zasobie cyfrowym (ob. ponad 50 tys. skanów). Zastąpił dotychczasowy system dysków zewnętrznych z kopiami zapasowymi. Wygospodarowaliśmy pomieszczenie na ten cel, założyliśmy klimatyzację. Przy okazji doszło do niewielkiej rozbudowy sieci wewnętrznej, posiadamy też nową, nowocześniejszą centralę telefoniczną.

NABYTKI

Do naszego zasobu w ciągu ostatniego roku trafiły m.in. pozostała część spuścizny po regionaliście Kazimierzu Kowalczyku (w poprzednich latach przyjmowana była dwukrotnie), zbiór plakatów filatelistycznych (33 plakaty), kronika fotograficzna przedwojennej spółdzielni mleczarskiej w Zamościu, dokumenty po związanym z Zamojszczyzną dziennikarzu Józefie Majkucie.

Do zbioru kartograficznego zakupiliśmy zamojski arkusz unikalnej w polskich zbiorach pruskiej mapy wojskowej z początku XIX w. Fragment tej mapy prezentujemy na okładce obecnego „Archiwariusza”.

W sierpniu 2011 r. Archiwum przejęło akta organizacyjne utworzonego w 1985 r. Środowiska 9 Pułku Piechoty Leg. Ziemi Zamojskiej Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej w Warszawie. O przekazaniu akt do zamojskiego Archiwum zdecydował wiosną Zarząd Środowiska w Warszawie z prezesem mjr inż. Marianem Bronikowskim „Grzmot” na czele, a następnie podpisanie stosownej umowy z Archiwum. Akta przechowywane były w Warszawie, w prywatnym mieszkaniu, są teraz porządkowane i ewidencjonowane. Zawierają m.in. dokumentację członkowską oraz cenne relacje i wspomnienia. Po dokładnym rozpoznaniu będą zapewne przedmiotem badań i publikacji archiwalnych.

W 2011 w Archiwum znalazły się przekazane przez prywatne osoby taśmy filmowe (8 i 16 mm). Po zdigitalizowaniu okazało się, że jest na nich ok. 40 minut filmu. Na szerokiej taśmie znajduje się kolorowy zapis uroczystości dożynkowych w 1970 r., a na wąskiej, m.in. unikalny ponad 4 minutowy słynnych meczów piłkarskich reprezentacji Zamościa z 1956 (CWKS Warszawa) i 1957 (reprezentacja Opola)!

6 maja 2011 r. do Archiwum trafił dokument szczególny. Tego dnia w Zamościu odbyło się poświęcenie zrekonstruowanej sygnaturki, która została w następnych dniach umieszczona na nowym, podniesionym dachu Katedry. Podczas uroczystej mszy św., po odczytaniu aktu erekcyjnego, jego cztery jednobrzmiące egzemplarze podpisane zostały przy ołtarzu m.in. przez ks. biskupa Wacława Depo, ordynariusza diecezji zamojsko-lubaczowskiej, Wojewodę Lubelskiego, marszałka województwa i prezydenta Zamościa. Jeden z nich przeznaczono do umieszczenia w kuli wieńczącej wieżyczkę, drugi do muzeum katedralnego, trzeci do archiwum diecezjalnego - czwarty wręczono dyrektorowi Archiwum Państwowemu w Zamościu. W ten sposób po raz pierwszy w dziejach Archiwum znalazł się w nim dokument w tym samym dniu, w tej samej godzinie, w którym został podpisany i publicznie ogłoszony.

WYSZUKIWARKA I NOWA STRONA WWW

11 kwietnia 2011 r. Archiwum Państwowe w Zamościu uruchomiło na swojej stronie internetowej wyszukiwarkę do skorowidzów akt stanu cywilnego parafii kolegiackiej w Zamościu - największej na terenie właściwości Archiwum. Powstała w oparciu o utworzoną w 2006 komputerową bazę danych. Aktualnie obejmuje lata 1870-1910 i zawiera 16.696 rekordów. Będzie oczywiście z każdym kolejnym rokiem uzupełniana.

Do tej pory podobną wyszukiwarkę posiada tylko AP w Płocku. W Archiwum jest także analogiczna baza dla parafii prawosławnych z terenu Zamościa (ok. 6 tys. rekordów), która również udostępniona zostanie za pośrednictwem Internetu.

Z ukazaniem się „Archiwariusza” Archiwum będzie posiadało już nową stronę internetową, stronę na miarę obecnych potrzeb możliwości i technologicznych. Na stronie będą uruchamiane wystawy wirtualne wystawy i galerie popularyzujące najciekawsze archiwalia, a następnej kolejności również wybrany zasób archiwalny on-line. Jako pierwsza umieszczona zostanie na niej wystawa: Zamość w latach 1851-1950 podług pieczęci i papierów firmowych.

DOKTORATY

Od 2011 r. po raz pierwszy w dziejach Archiwum w gronie pracowników Archiwum znajduje się osoba z tytułem naukowym. Jest nią dr nauk politycznych Magdalena Kuranc-Szymczak. Praca pod tytułem obroniona została w listopadzie 2010 r. na Wydziale Politologii UMCS. Gratulujemy.

Z grona autorów „Archiwariusza Zamojskiego” w ciągu ostatnich kilkunastu miesięcy stopnie doktora otrzymali: Joanna Wojciechowska-Kucięba, Agnieszka Szykuła-Żygawska, Janusz Panasiewicz, Michał Mroczek, Łukasz Kot i Henryk Czajka. Z 42 autorów publikujących w dotąd w „Archiwariuszu” stopień doktora posiada 25 osób.

WOLONTARIUSZ

Latem Pan Robert Łopuszyński, związany rodzinnie z naszymi stronami (mieszka i pracuje w Grójcu), przez wiele dni digitalizował dla nas skorowidze ksiąg stanu cywilnego. Wykonał zgodnie z wymogami Archiwum przeszło tysiąc skanów. Za taką rzadką w naszym Archiwum bezinteresowność - dziękujemy.

POPULARYZACJA NASZYCH ZBIORÓW

W 2011 odbyły się premiery dwu 50-minutowych filmów dokumentalnych, do których użyczyliśmy naszych archiwaliów. Pierwszy ukazuje dzieje zamojskich Żydów - „Tam był kiedyś nasz dom” (reż. Ewa Szprynger), drugi o związanym z Zamościem poecie Polski walczącej Zdzisławie Stroińskim - „Ślady” (reż. Hanna Etemadi). Obydwa prezentowane były też w Zamościu, a w przyszłości pokazane będą w TVP Historia.

Na dzień 1 września 2011 r. 2461 plików obrazkowych (niektóre złożone z kilku zdjęć) zaprezentowanych w Galerii Archiwalnej wyświetlono 1.363 tysięcy razy. W „Tygodniku Zamojskim” ukazały się „Zagadki archiwalne” z numerem 164.

Od października 2009 r., dzięki Bibliotece Pedagogicznej, Archiwum w Zamościu posiada możliwość prezentacji archiwaliów, zwłaszcza zbiorów fotograficznych w tzw. „oknie archiwalnym”. W niespełna dwa lata przedstawiliśmy następujące tematy: „9 Pułk Piechoty Legionów w Zamościu”, „Sport w Zamościu”, „Teatr”, „Zamojskie rodziny”, „Zamościanki”, „Karnawał w Zamościu”, „Kobieta w fotografii”, „Pierwszomajowe i trzeciomajowe pochody”, „Pierwsza komunia święta na starej fotografii”, „Liceum i Gimnazjum żeńskie w Zamościu”, „Szkoly średnie na Zamojszczyźnie w okresie międzywojennym”, „Policja Państwowa w Zamościu”, „Dawne zakłady przemysłowe Zamościa”, „Portrety kobiety w atelier zamojskich fotografów”, „Fotografie z najstarszych zakładów fotograficznych w Zamościu”, „Zamojskie życie muzyczne w okresie międzywojennym”, „Boże Narodzenie na starej fotografii”. „Wizyta Prezydenta Mościckiego”, „Sylwestry i studniówki”, „Zamojskie podwórka przed renowacją” (I i II cz.), „Dawne druki ulotne – cegiełki i ulotki (cz. I i II), Czasopisma wydawane przed wojną na Zamojszczyźnie” (I i II cz.). Łącznie ok. 500 walorów archiwalnych.

SPIS TREŚCI

***	5
Józef Kus <i>Przywileje wsi Siedlisk</i>	7
<u>Z archiwalnych pótek</u>	
Michał Mroczek <i>Telefony w Ordynacji Zamojskiej 1905-1914</i>	15
Eugeniusz Wilkowski <i>Rolnicy zamojscy wobec systemu komunistycznego w okresie Solidarności Podziemnej</i>	27
Piotr Kulikiewicz <i>Przyczynek do historii Zamościa w latach 1810-1812</i>	41
Andrzej Kędziora <i>Finanse Dozoru Bóżniczego w Zamościu w latach 1844-1865</i>	53
Jakub Żygawski <i>Zamojski arkusz pruskiej mapy sekcijnej z początku XIX w. w Archiwum Państwowym w Zamościu</i>	61
Bartłomiej Szyprowski „ <i>Meliniarz</i> ” z oddziału „ <i>Mogiłki</i> ”. <i>Sprawa karna Aleksandra Szyprowskiego</i>	71
<u>Źródła i ..źródółka</u>	
Andrzej Wawryniuk <i>Dokumenty do historii Krasnegostawu w zamojskim Archiwum</i>	81
Maria Fornal „ <i>Utensylia</i> ” <i>synagogi staromiejskiej w Zamościu</i>	93
Adam Klimek <i>Dwa wspomnienia</i> (wstęp i oprac. Krzysztof Radziejewski)	97
<i>Leśmianowie we wspomnieniach Janiny Bojarczuk</i> (wstęp i oprac. Andrzej Kędziora)	111
<i>Nieznany list Wojciecha Kołaczkowskiego (Zamość 2 IX 1920)</i> (wstęp Agnieszka Szykuła-Żygawska)	117
<i>Pouczenie z roku 1946</i> oprac. Andrzej Kędziora)	119
<i>Zawartość „Archiwariusza Zamojskiego” 2002-2011</i>	121
<u>Wiadomości archiwalne</u>	
<i>Zjazd studentów archiwistyki</i>	125
<i>Serwer</i>	125
<i>Nabytki</i>	125
<i>Wyszukiwarka i nowa strona WWW</i>	126
<i>Doktoraty</i>	127
<i>Wolontariusz</i>	127
<i>Popularyzacja zbiorów</i>	127

Na okładce: Fragment tzw. mapy pruskiej ze zbiorów Archiwum Państwowego w Zamościu